

РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИННИХ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Кравченко Олеся Геннадіївна
*студент-магістр юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна*

Ключові слова: криміналістика, ДТП, слідча ситуація, огляд, експертиза, експеримент.

Соціально-економічний розвиток нашої країни супроводжується зростанням попиту на послуги автомобільного транспорту, який сьогодні є найбільш затребуваним та ринок якого зараз динамічно розвивається в Україні. Значне збільшення автомобільного парку поряд з іншими факторами зумовило зростання кількості дорожньо-транспортних пригод. У зв'язку з цим забезпечення безпеки дорожнього руху в нашій країні в останні роки стало дуже серйозною проблемою. Основними проблемами у теоретичному аспекті розслідування злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху на нашу думку є визначення поняття ДТП, призначення експертизи та проведення слідчого експерименту.

Необхідно розглянути низку визначень, що застосовуються до дорожньо-транспортних пригод. Відповідно до п. 1.10 Правил дорожнього руху України затверджених постановою КМУ від 10 жовтня 2001 р. № 1306 дорожньо-транспортна пригода (ДТП) – подія, що сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або поранені люди чи завдані матеріальні збитки.

Відповідно до п. 2 Порядку обліку дорожньо-транспортних пригод затверджених постановою КМУ від 30 червня 2005 р. № 538 дорожньо-транспортна пригода – подія (небезпечний випадок), що сталася під час руху дорожнього транспортного засобу (далі - транспортний засіб), унаслідок якої загинули або травмовані люди чи завдані матеріальні збитки.

Дорожньо-транспортна пригода – це злочинне порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації автотранспорту, трамваїв, тролейбусів, тракторів, самохідних машин та інших механічних транспортних засобів, унаслідок чого заподіяно середньої тяжкості, тяжкі тілесні ушкодження чи сталася смерть потерпілого.

Наші близькі сусіди Російська Федерація у своєму федеральному законі від 15 листопада 1995 р. N 196-ФЗ зазначається, що дорожньо-транспортна пригода – подія, що виникла в процесі руху по дорозі транспортного засобу і з його участю, при якому загинули або поранені люди, пошкоджені транспортні засоби, споруди, вантажі або заподіяно інший матеріальний збиток.

З точки зору різноплановості наданих визначень поняття ДТП, можливо вивести принципово нове значення, що становитиме собою синтез наведених вище понять та розкриватиме його суть більш широко. Отже, *дорожньо-транспортна пригода* – це злочинне порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації автотранспорту, трамваїв, тролейбусів, тракторів, самохідних машин та інших механічних транспортних засобів, унаслідок чого заподіяно середньої тяжкості, тяжкі тілесні ушкодження чи сталася смерть потерпілого, пошкоджені транспортні засоби, споруди, вантажі або заподіяно інший матеріальний збиток.

Експертиза матеріалів, речовин та виробів ґрунтується на використанні комплексу аналітичних методів дослідження і накопичення спеціальної інформації про індивідуалізуючи особливості матеріалів та різноманітних речовин. Просте використання даних природничих та технічних наук в експертизі складу і структури речових доказів, встановленні їх належності до класу, роду, виду матеріалів та речовин не дає відомостей, необхідних для чіткого та достовірного висновку. Наприклад, при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод виникає необхідність встановлення контактної взаємодії транспортних засобів з іншими предметами, у тому числі і з одягом потерпілих від наїзду. Експертиза в таких випадках потрібна для визначення конкретного транспортного засобу за шматочками лакофарбового покриття або уламками деталей скляної арматури. Вирішення завдання залежить від наявності достатнього обсягу даних про асортимент лакофарбових матеріалів та деталей зі скла, технології їх виробництва, процес старіння та зношування. Ці дані, а також результати вивчення та систематизації експлуатаційних ознак конкретних деталей автомобілів, мотоциклів накопичено в достатній кількості в експертних закладах.

Застосування слідчим власних спеціальних знань не може набувати самостійного доказового значення. Результати використання таких знань обмежуються лише визначенням напрямку проведення розслідування, тактики виконання слідчих дій і застосування технічних засобів. Тому законом передбачена обов'язкова участь так званих обізнаних осіб.

Під *обізнаними особами* слід розуміти будь-яких зацікавлених у вирішенні справи компетентних осіб, котрі володіють спеціальними знаннями у певній галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла і досвідом їх використання та залучені дізнавачем, слідчим, прокурором, судом (суддею) до участі в кримінальній справі з метою сприяння їм у вирішенні питань, що вимагають застосування спеціальних знань та практичних навичок.

До їх кола належать: експерти, спеціалісти, ревізори, обізнані свідки, консультанти, особи, які проводять судово-медичне освідчування, особи, і за криміналістичними обліками. У процесі розслідування злочинів про порушення правил безпеки дорожнього руху досить часто виникає необхідність у допомозі експерта, висновки якого, в кінцевому результаті, стануть чи не найголовнішими для слідчого.

Різниця між експертом та спеціалістом, полягає в тому що, висновок експерта містить в собі дослідження та висловлення позиції та думки з приводу конкретного об'єкта дослідження. Експерт несе кримінальну відповідальність за наданий ним висновок.

Проблемою є те, що слідчі недооцінюють значимість призначення експертизи та не вміють ставити правильні та конкретні питання до експерта. Частіше за все слідчі не призначають авто технічної експертизи, а використовують лише довідку технічного огляду транспортного засобу. Зважаючи на те, що експертне дослідження місця події дає змогу дійти до істини, стає не зрозумілим, небажання слідчих використовувати експертизи.

Одним із завдань автотехнічної експертизи є встановлення причинно-наслідкового зв'язку між технічним станом автомобіля, його несправністю і фактом пригоди. Специфічність дорожнього – транспортної події зумовлює складність встановлення таких зв'язків у механізмі події без використання спеціальних знань, тобто без експертизи. Компетенція експерта в даних питаннях на сьогоднішній день обмежена визначенням безпосередніх причин дорожнього – транспортної події, тобто обставин технічного характеру, невідворотного викликаючи дорожньо-транспортну пригоду (сюди належить і несправності транспортного засобу, і дефекти доріг, і незадовільна якість підготовки водіїв та їх сукупність).

У випадках, коли потерпіла від злочину особа є власником автомобіля, який було пошкоджено в результаті зіткнення, слідчий зобов'язаний провести авто товарознавчу експертизу. До числа основних завдань цієї експертизи належить визначення вартості дорожньо-транспортного засобу, його складових а також розміру вартості матеріальних збитків заподіяних власникові дорожньо-транспортного засобу внаслідок пошкодження останнього.

Слідчий експеримент — поширена слідча дія при розслідуванні ДТП для визначення психофізіологічних можливостей учасників руху, наприклад, можливість бачити, здійснювати певні дії — об'їхати перешкоду, загальмувати транспорт на певній відстані і, нарешті, визначити швидкість руху транспорту на місці події. Для визначення швидкості виїжджають на місце події і пропонують водію проїхати 100-150 м. з тією швидкістю, що була перед здійсненням події. Спідометр автомобіля попередньо закривають, а швидкість руху фіксують приладом «Фара» або «Бар'єр».

При визначенні швидкості руху людей потерпілому пропонують перебороти певну відстань, наприклад, шлях від тротуару до місця наїзду. Час точно фіксують швидкостеміром. Слідчий експеримент не слід плутати з визначенням стану кермової системи і гальм, що здійснюють працівники ДАІ при технічному огляді транспорту.

Таким чином проаналізувавши дану проблематику слід констатувати, що у процесі розслідування цієї групи злочинів дуже важливим є створення своєрідного спеціального алгоритму дій слідчого, спеціаліста та експерта по розкриттю та розслідуванню злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху. Саме так науково обгрунтована комплексна система дій спрямованого вирішити нагальні проблеми сьогодення. Саме наука криміналістика взагалі вирішує цю проблематику.

Список використаних джерел:

- 1.Постанова Кабінету Міністрів України «Про правила дорожнього руху» : від 10.10.2001 р., № 1306.
- 2.Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок обліку дорожньо-транспортних пригод» : від 30.06.2005 р., № 538.
- 3.Шепітько В. Ю. Криміналістика : курс лекцій / В. Ю. Шепітько. – Харків : «Право», 2008. – 462 с.
- 4.Федеральный Закон РФ «О безопасности дорожного движения» : от 15.11.1995 г., № 196-ФЗ.
- 5.Климчук М. П. Розслідування злочинів про порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів (криміналістичні та процесуальні аспекти) : монографія / М. П. Климчук. – Львів, 2008. – 216 с.
- 6.Шабадей А. М. Дорожньо-транспортні пригоди. Особливості розслідування / А. М. Шабадей. – Харків, 2003. – 119 с.
- 7.Розслідування дорожньо-транспортної пригоди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.detective-ua.com/rozsliduvannnya-dtp>. – 02.04.2012.

***Науковий керівник:** доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, к.ю.н., доцент
Даньшин Максим Валерійович.*